

Keller Lipót

A nagyszüleim, Keller Lipót és Reich Etelka 1918-ban. A kép Budapesten, nagyapám fényképészstúdiójában, az Elektrában készült a huszonhárom éves házassági évfordulójuk alkalmából. A képet a lányuk, Keller Erzsébet készítette. A nagyanyám egy jómódú, ortodox famíliának volt a tagja. A Reich Mór dédapám iskolatulajdonos és iskolaigazgató volt, és a Trefort Ágostonnak volt a jó barátja, aki mikor [a dédapám] a saját iskolájával és kollégiumával a tőzsdekrach [1873] után csődbe ment, akkor kinevezte Reich Mórt a kiskunfélegyházi állami gimnázium élére iskolaigazgatónak. A Reich dédapámnak a második házasságából születtek azok a gyerekek, akiket én ismertem, a nagyanyám és a testvérei. A nagyanyám volt a legidősebb, Artúr volt utána, Lajos (Alajos) és Kamilla. A Reich dédapámnak első házasságából pedig volt két gyereke. Az egyik a Milcsike volt, a másik az Adolf. Korán meghalt a dédapám, mert szívbajos volt, és akkor elég nehéz anyagi helyzetbe kerültek, mert hát ott volt öt-hat gyerek, és hiába volt ő igazgató, a nyugdíjból elég nehéz volt öt-hat gyereket nevelni. A család a dédapa halála után jött föl Pestre. És itt Pesten pont a Szerecsen utca 26-os házban vettek ki lakást, a második emeleten, ahol a pincében laktak a nagyapámék. A nagyanyám is zsidó elemi iskolába járt. Aztán a nagyanyámat a dédapám taníttatni akarta. Nagyon szerette volna tanárnak, de a nagyanyám rettenetesen utálta az iskolai munkát. Kiváló tanuló volt végig, és jól beszélt három nyelvet, de ő varrni akart. Pesten egy elég jó helyen szabadult mint varrónő, és aztán amikor úgy adta a sors, akkor ő abból meg is élt. A család persze nem nagyon volt elbűvölve attól, hogy a művelt, okos polgárlány, Reich Elvira pont a pincelakó gyerekével esik szerelembe. De meg kell hogy mondjam, hogy egy mintaházasság volt. 1895-ben házasodtak össze. Miután összeházasodtak, alig született meg az első gyerekük, a Marcika 1896-ban, egy évre rá kijött a nagyapámon az ekcéma, és eltiltották a szakmától. Amikor a nagyapámon kijött az ekcéma, akkor a nagyanyám elment színházakhoz öltöztető szabónak. A Bonbonniere Kabarénak [Fővárosi Cabaret Bonbonniere] és a Király Színháznak volt az öltöztető szabója. A színházban olyan nyolc-tíz évig volt. A nagyszüleimnek öt gyerekük volt. A Marci született 1896-ban, a Bözsi született 1898-ban, anyám született 1900-ban, és 1901-ben vagy 1902-ben a Rózsi. A legkisebb fiú, a Bandi 1917-ben

született, de a nagyanyám ezt egész életében restellte. Akkor már a legkisebb lánya is tizennégy-tizenöt éves volt, és abban az időben az, hogy egy negyvenhárom éves nő szült, az képtelenség volt. Abban a korban ez nem létezett. A nagyapám egy egészen fantasztikus figura volt. Ezeremester volt, mindent meg tudott csinálni. És tündéri személyiség volt. Én azóta sem ismertem hozzá foghatót. A nagymama meg? Nem tudom, ismeri-e a pszichológiát. Van a Jungnak ez a meghatározása, hogy introvertált-extrovertált. A nagyapám egy teljesen extrovertált személyiség volt, majdnem olyan, mint egy jó színész. Nagyon tudott az emberekkel bánni. Hallatlanul. A gyerekeivel is. A nagyanyám meg pont az ellenkezője volt, egy teljesen introvertált személyiség. De kettejük közül a nagyanyám volt az erősebb. A nagyapám úgy érezte, hogy megfogta az Isten lábát, hogy egy ilyen csodálatos nőt, mint a nagyanyám elvett. Anyusnak mindenben igaza volt. Egy csodálatos emberpár volt a nagyapám és a nagyanyám. Soha senkinek jobb házasságot és harmonikusabb életet nem kívánok, mint az övéké volt. A görög mitológiának voltak ők az eszményi házaspárja. Szenzációsan éltek.